

Nieuw boek daagt uit om mogelijkheden van eHealth te onderzoeken

De ontwikkeling van eHealth gaat hard. Om die ontwikkeling goed te sturen en te waarborgen dat er realistische doelen mee worden nagestreefd, is het belangrijk studenten van hbo-zorgopleidingen gerichte kennis over dit onderwerp te bieden en hen aan te zetten tot kritische beschouwing van de mogelijkheden die het biedt. Het boek *(B)eHealth* voorziet in die behoefte.

De flaptekst van *(B)eHealth. Technologie voor een gezonde toekomst* vertelt ons: 'Dit boek helpt je om eHealth te gebruiken ter ondersteuning van de gezondheid van jouw cliënt, en leert je samen met je cliënt te zoeken naar wat technologie kan betekenen in het omgaan met zijn of haar chronische aandoening'. De auteurs merkten dat er behoefte was aan dit boek omdat eHealth duidelijk bezig is

aan een opmars, maar dat nog veel vragen bestaan over de doelen die ermee kunnen worden bereikt. Het onderwerp verdient dus structurele aandacht in het curriculum voor hbo-zorgopleidingen zoals verpleegkunde, fysiotherapie, logopedie, podotherapie, diëtetiek en ergotherapie.

Ontwikkeling op zoek naar focus

Teatske van der Zijpp zegt: 'We krijgen geregeld vragen van zorgaanbieders in de trant van "We willen iets doen met beeldschermzorg, hebben jullie studenten voor ons voor projecten?". Het is dus duidelijk dat het onderwerp eHealth leeft in de zorg, maar ook dat er nog focusbepaling nodig is en

onderzoek naar de doelen die ermee kunnen worden bereikt en hoe dit effectief kan worden bewerkstelligd. Daarbij is het slim om dit onderzoek meteen multidisciplinair aan te pakken, dus over de lijnen van de verschillende geledingen binnen Fontys Hogeschool heen.’ Dit verklaart waarom het boek drie auteurs heeft: lector Eveline Wouters van het lectoraat Health Innovations & Technology, Marianne Nieboer van het instituut Paramedische Hogeschool (docent/ onderzoeker gezondheidszorg en technologie), en Teatske van der Zijpp dus van het instituut Mens en Gezondheid (van het lectoraat Persoonsgerichte Praktijkvoering waarbinnen ze projectleider technologie en zorg is). Alle drie hebben ze hun eigen invalshoek bij het onderwerp eHealth. Het uitgangspunt van Wouters is de toename van het aantal mensen met chronische en complexe gezondheidsproblemen. Ze is geïnteresseerd in onderzoek dat een bijdrage levert aan het verbeteren van de kwaliteit van leven van de patiënt en diens omgeving en ziet daarin een belangrijke rol voor goed toegepaste technische hulpmiddelen. Nieboer is primair geïnteresseerd in de vraag wat bij mensen met een chronische aandoening nodig is om tot een gezond leven te komen. Bij het antwoord op deze vraag speelt voor haar het besef mee dat professionals opgeleid worden om een individueel behandelplan op te stellen waarbij het overwegen van het gebruik van eHealth een belangrijk alternatief kan zijn. Voor Van der Zijpp staat de relatie tussen de zorgvrager, diens naaste en de zorgaanbieder in persoonsgerichte zorg centraal. De kern is dat deze relatie voortdurend samen wordt vormgegeven. Hierbij kan eHealth een rol spelen in het versterken van wederkerigheid in deze relatie, waarbij eigen regie en waardigheid van alle betrokkenen wordt gerealiseerd. Bereidheid van de zorgverlener om van rol te veranderen – minder “zorgen voor” en meer coachend optreden – is hierbij een voorwaarde.

Vooroordelen wegnemen

Technologie is bij Fontys een profileringsmogelijkheid geworden voor studenten in de bachelor van de Fontys Paramedische Hogeschool. ‘Dit betekent dat we moeten kunnen

duiden wat dat begrip technologie inhoudt en dat we praktische invulling moeten kunnen geven aan hoe eHealth een rol kan spelen in het begeleiden van mensen’, zegt Nieboer. ‘Iedereen worstelt daar nu mee. Er worden veel pilots gedaan, maar daarbij wordt niet altijd even goed nagedacht over voor welke zorgvrager het gebruik van eHealth meerwaarde heeft. Ook merken we dat er vooroordelen bestaan over eHealth. Dat ouderen geen internet zouden hebben bijvoorbeeld. Of dat eHealth voor fysiotherapeuten niet interessant is omdat hun werk vooral gericht is op direct lichamelijk contact met de patiënt.’

Van der Zijpp vult aan: ‘Een ander vooroordeel is dat ouderen per definitie niet open zouden staan voor technische hulpmiddelen die hen kunnen ondersteunen in het dagelijks leven. Dit terwijl er veel ouderen zijn die bijvoorbeeld de gebruiksvoordelen van een Medido medicijn dispenser heel goed inzien. Uit onderzoeksprojecten komt naar voren dat de meerwaarde wel wordt gezien van technologie die helpt om meer eigen regie over het leven te kunnen voeren. Uit diezelfde projecten kwam echter naar voren dat zorgprofessionals soms meer gericht zijn op controleren dan op ondersteunen in eigen regie. Dan is het heel interessant om hen daarover te laten nadenken, om hen te laten inzien dat hun eigen waarden, gericht op het waarborgen van veiligheid, op gespannen voet staan met waarden zoals autonomie van de doelgroep voor wie de technologie wordt ingezet.’

Aanvulling op de “warme” zorg

Dat laatste blijkt nog vaak het geval. Nieboer stelt: ‘We zien weerstand bij studenten als we over eHealth en andere technische hulpmiddelen beginnen, omdat ze het idee hebben dat de zorg “warm” moet zijn en niet technologisch gedreven. Dit uitgangspunt was voor ons een belangrijke reden om dit boek te schrijven. Het is daarom ook het streven het al in het begin van de bachelorfase in te zetten, om te laten zien dat inzet van technologie in de zorg niet bedoeld is om het menselijk contact tussen zorgprofessional en patiënt te vervangen, maar dat het juist aanvullend kan zijn. Technologie helpt juist om dingen te doen die eerder niet mogelijk waren. Denk aan beeldcontact om de patiënt te woord te kunnen staan en te kunnen zien op momenten waarop je niet ter plaatse kunt zijn. In de praktijk blijkt dat de non-verbale aspecten van communicatie ook met contact via een beeldscherm heel goed waarneembaar zijn. Als je dit ervaart, merk je dat ze open staan om erover na te denken. En dan blijkt ook hoezeer ze enerzijds hun eigen internetgedrag en anderzijds internet als ondersteunend middel in de zorg als gescheiden werelden zien. Ze bestellen en regelen alles via internet wat je kunt bedenken, maar als ze naar de huisarts moeten, pakken ze de telefoon om een afspraak te maken.’

Van der Zijpp vult aan: ‘Ook merken we hoe belangrijk het is studenten te laten nadenken over de doelgerichte toepassing van eHealth. Je kunt dan aan praktische zaken denken, zoals de plaats waar een sensor voor dwaaldetectie wordt neergezet – aan de binnenkant of aan de buitenkant van een deur. Die locatie heeft impact op hoe vaak een alarm terecht of onterecht afgaat, wat weer samenhangt met respons op alarmeringen. Als je doel met eHealth niet goed gedefinieerd is, kun je het nooit optimaal inzetten. Het is belangrijk dat de studenten eigenaarschap over de inhoud gaan voelen. De toepassing van de technologische mogelijkheden gaat hoe dan ook door, het is dus zaak er veel meer dialoog over te voeren.’

Ervaringsverhalen vertellen

De auteurs hebben in de opzet van het boek een bewuste keuze gemaakt. Ze beseften dat alleen vertellen over de mogelijkheden van eHealth over de hoofden van de studenten >

16 november 2017

ReeHorst, Ede

ZELFSTURENDE TEAMS;

DÉ PRAKTIJK

PRAKTIJKGERICHTE EDITIE | WERKEN IN KLEINE GROEPEN | KEUZE UIT 5 WORKSHOPS:

- Hoe verander je de organisatie van een hiërarchie naar zelforganisatie?
- Wat is de rol van de manager bij zelforganisatie?
- Welke dilemma's ontmoet de directie bij het verder ontwikkelen van de zelfsturende organisatie?
- Hoe moet de ondersteuning worden ingericht om een succesvolle vorm van zelforganisatie te realiseren?
- Wat zijn de financiële consequenties van de transitie van hiërarchie naar zelfsturing?

LEER HOE ZELFSTURING VOOR JOU KAN GAAN WERKEN!

CADEAU!

Schrijf je nu in en krijg een van de drie boekjes over Zelfsturende teams door Astrid Vermeer en Ben Wenting cadeau!

WWW.ZELFSTURINGINDEPRAKTIJK.NL

ZORGVISIE/CONGRESSEN

nursing/congressen

IS
Bijbult voor
Sinterwerkingsraadgevallen

MASTERCLASS

Vakbekwaam INDICEREN

Eerste 50
kaarten
€ 50 korting!

24 augustus 2017 | ReeHorst, Ede

De Masterclass Vakbekwaam Indiceren is dé dag voor de (wijk) verpleegkundige die zijn/haar indicatiestellingen naar een hoger niveau wil tillen!

- Oefen je klinisch redeneren met concrete casuïstiek
- Ontvang tips & tricks voor het wijkverpleegkundig indiceren aan de hand van een concreet stappenplan
- Oefen met het classificatiesysteem waarmee jij werkt: Omaha System of Nanda-I/NIC/NOC
- Leer over kwaliteitsborging bij het verpleegkundig indiceren door middel van intercollegiale toetsing
- En ga met collega's aan de slag met casuïstiek

nursing

Nursing Congressen. Omdat beter worden je vak is.

WWW.NURSINGCONGRESSEN.NL/INDICEREN

heen zou gaan. 'We hebben bewust gekozen om ervaringsverhalen op te halen', zegt Van der Zijpp. 'In de voorbereiding zijn we gestart met het in kaart brengen van de behandeldoelen die we in de richtlijnen en standaarden voor chronische aandoeningen konden vinden. Op basis daarvan zijn we gaan zoeken naar de *evidence* die al bestaat om met eHealth bepaalde behandeldoelen te halen. En met dat in het achterhoofd zijn we interviews gaan doen om het onderwerp dichtbij te brengen voor de doelgroep. Op die manier wordt tijdens het lezen vanzelf duidelijk hoe verschillend mensen op eHealth kunnen reageren. Hoe de ene patiënt bijvoorbeeld daadwerkelijk eigen regie neemt, waar de andere wel keurig de beschikbare data bijhoudt maar van de zorgprofessional verwacht dat die op basis daarvan de beslissingen neemt.'

Die *evidence* waarover Van der Zijpp het zojuist had is trouwens wel een punt om even bij stil te staan. 'Er is beslist sprake van publicatiebias omdat vooral de positieve verhalen worden gepubliceerd', zegt Van der Zijpp. 'Soms betreft dit harde uitkomsten zoals mortaliteit en ziekenhuisopnamen, maar vaak gaat het ook om subjectievere uitkomsten zoals het gevoel van de patiënt meer eigen regie te hebben.' Nieboer, die voor het boek onderzoek deed naar de toepassing van eHealth voor patiënten met COPD, voegt hieraan toe: 'Er verschijnen bijna wekelijks nieuwe publicaties; vaak gaat het dan om onderzoek naar een specifieke technologie bij één bepaalde aandoening. In het boek wordt ook aandacht gegeven aan welke technologieën daadwerkelijk onderzocht zijn en welke voor- en nadelen zijn ervaren door zowel mensen die de chronische aandoening hebben als de behandelaars.'

'Van belang is ook nog', vult Van der Zijpp aan, 'te bedenken dat het land waarin het onderzoek zich heeft afgespeeld een rol speelt. In landen als de Verenigde Staten en Australië is de afstand tot het ziekenhuis voor veel patiënten veel groter dan in Nederland. De noodzaak om andere oplossingen te zoeken is dan groter, de bereidheid om daarvan gebruik te maken dus ook.'

Aanzetten tot kritisch nadenken

Kortom, nog veel is onduidelijk als het om de meerwaarde van de toepassing van eHealth gaat. Van der Zijpp: 'Een van de doelen van het boek is dan ook om studenten aan te zetten tot het kritisch beoordelen van de beschikbare *evidence*. Mede daarom hebben we ervoor gekozen ook de verhalen op te nemen waarover we het eerder al hadden, die helpen om kritisch naar de literatuur te kijken. En we hebben er bewust niet voor gekozen om een lijstje met de zegeningen van eHealth op te nemen.' Nieboer vult aan: 'Of om een lijst op te nemen van alle eHealth-toepassingen die er al zijn. Enerzijds omdat dit ook weer tot bias zou leiden omdat het als een aansporing kan worden gezien om het dan ook allemaal te gaan gebruiken. Anderzijds omdat zo'n opsomming al snel achterhaald is. Er wordt veel ontwikkeld. Wel hebben we de breedte van eHealth laten zien, maar dan niet om alleen te vertellen wat al praktisch wordt toegepast, maar ook om te laten zien waar mensen bij die toepassing in de praktijk tegenaan lopen.'

Van der Zijpp zegt zich te hebben verbaasd over wat allemaal al aan eHealth toepassingen is ontwikkeld. Nieboer heeft zich vooral verbaasd over de opmerking van zorgprofessionals die zeggen: "We moeten het gebruiken van de zorgverzekeraars". Ze zegt: 'Ik denk dan: heb je je dan niet intrinsiek geprikkeld gevoeld om ermee aan de slag te gaan? Het gaat om betere en meer efficiënte zorg. Probeer dan te denken in termen van mogelijkheden.

Bijvoorbeeld de mogelijkheid om mensen na revalidatie met begeleiding op afstand te laten oefenen in de eigen thuissituatie.' Van der Zijpp benadrukt dat juist deze zienswijze ook mag worden verwacht van hbo-studenten: niet alleen behandelen op basis van protocollen, maar ook nadenken over de vraag hoe een behandeldoel kan worden bereikt.

Het is belangrijk om nuchter te zijn over de mogelijkheden die technologische hulpmiddelen bieden, benadrukt Nieboer. 'Het helpt mensen niet om een aandoening te accepteren', zegt ze. 'Maar technologie kan wel een rol spelen in de wijze waarop mensen met hun aandoening omgaan. En het kan een belangrijke rol spelen om informatie, die nu veel toegankelijker is geworden voor iedereen, te gebruiken om mensen tot de juiste beslissingen te laten komen.'

Het boek *(B)eHealth. Technologie voor een gezonde toekomst* is bedoeld om eHealth te gebruiken ter ondersteuning van de gezondheid van de patiënt, en leert zorgprofessionals om samen met de patiënt te zoeken naar wat technologie kan betekenen in het omgaan met zijn chronische aandoening.

Het boek is bedoeld voor studenten van hbo-zorgopleidingen zoals verpleegkunde, fysiotherapie, logopedie, podotherapie, diëtetiek en ergotherapie. Het verschijnt bij Uitgeverij BSL en is te koop via de webshop. De prijs is € 29,95.

Bij het boek hoort ook een website, die nu nog in ontwikkeling is, maar die op korte termijn beschikbaar zal komen. Die site zal extra casuïstiek bieden en een overzicht van de relevante websites waarop meer informatie te vinden is over de mogelijkheden om eHealth toe te passen. Ook zal de site specifiek lesmateriaal bevatten dat de zorgprofessional helpt om te bepalen in welke situaties het wel en geen zin heeft om eHealth in te zetten als onderdeel van de behandeling. Tot slot zal de site concrete opdrachten bevatten om de verbinding te leggen tussen theoretische kennis en ervaringsverhalen. Dit laatste is vooral de basis om studenten uit te dagen om nieuwe *evidence* te vergaren. In het curriculum van Fontys Hogeschool wordt specifiek verwezen naar hoofdstukken uit het boek. De *associate degree* 'Technologie in de zorg' overweegt ook het boek in de opleiding op te nemen. Binnen het Instituut Paramedische Hogeschool wordt het ingezet als onderdeel van het methodisch handelen. Inmiddels hebben al bijeenkomsten plaatsgevonden met docenten van andere hogescholen in het land.

BRON

(B)eHealth. Technologie voor een gezonde toekomst

Bohn Stafleu van Loghum, 2017

ISBN: 9789036810722

Verkrijgbaar in de webshop van BSL:

www.bsl.nl